

การศึกษาระบบงานและการปฏิบัติงานของสถานีขนส่งผู้โดยสารหลังการรับถ่ายโอนภารกิจ

Study of the Organizational Management System of the Bus Terminal after Transferring of the Missions

จันทิรา ศิลาวรรณ (Chantira Silawan)* ดร.สุภัทฒนากร วงศ์ธนวาส (Dr.Supawatanakorn Wongthanavasut)**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาถึงการรับถ่ายโอนภารกิจสถานีขนส่งผู้โดยสารจากกรมการขนส่งทางบกให้มาอยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่การเตรียมความพร้อมก่อนการรับถ่ายโอนภารกิจ จนกระทั่งถึงการรับถ่ายโอนภารกิจเสร็จสิ้น นอกจากนี้ยังศึกษาถึงสภาพปัญหาและการหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาหลังการรับถ่ายโอนภารกิจด้วย ผลการวิจัยพบว่า ก่อนการรับถ่ายโอนภารกิจมีการเตรียมความพร้อมในทุกด้าน หลังการรับถ่ายโอนภารกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการให้ครอบคลุมภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนได้ เพราะศักยภาพของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เท่าเทียมกัน ส่วนปัญหาที่พบเกิดจากการขาดความร่วมมือของผู้ประกอบการ ประชาชน หน่วยงานระหว่างรัฐ หน่วยงานภายในและจากส่วนกลาง ส่วนแนวทางการบริหารและการปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขปัญหา คือ เน้นขอความร่วมมือ บังคับใช้กฎหมาย และในกรณีจำเป็นจะขอความร่วมมือจากคนกลางช่วยในการเจรจาไกล่เกลี่ยให้

ABSTRACT

The purposes of this paper were to prepare the readiness for the transition of accountability for the bus terminal from the Department of Land Transport to local governments and to identify any problems during the transfer process. The results received from this study found that prior to the transfer of the bus terminal the local governments needed to prepare for a number of internal changes and would not be able to complete all of the requirements. The problems depended, however, on the unequal potentiality of particular departments within local governments. The lack of cooperation appeared among entrepreneurs, the public, government's departments, and, conflicts within internal and central units. The paper identified a need for those directly involved in the transfer to work together, apply relevant laws and identify concerned-persons in the process.

คำสำคัญ: การถ่ายโอนภารกิจ

Key Word: Mission Transfer

*นักศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

**รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทนำ

สืบเนื่องจากตามพระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติมถึง(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 ได้กำหนดให้มีการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลาง ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ท้องถิ่นบริหารจัดการ ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างเต็มตามศักยภาพและหนึ่งในจำนวนของการถ่ายโอนภารกิจนี้ก็คือ การถ่ายโอนภารกิจสถานีขนส่งผู้โดยสารให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย ซึ่งต่อมา เมื่อมีร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน

และบริการสาธารณะหลายอย่าง กล่าวคือ ในมาตรา 78 (3) แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 กำหนดว่า “รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบาย ด้านการบริหารราชการแผ่นดินกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งพาตนเอง และตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วม ในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นและระบบสาธารณสุขโลก และสาธารณสุขการ ตลอดจนทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึง และเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อม ให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น”

นอกจากนี้ในด้านการปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ยังได้ระบุไว้ในหมวด 14 รวมทั้งหมด 10 มาตรา อันเริ่มตั้งแต่มาตราที่ 281 ถึงมาตรา 290 ซึ่งโดยรวมแล้วพบว่ามาตราทั้งหมด กล่าวถึงการที่รัฐจะต้องให้ความสำคัญ อิสรภาพท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเอง ตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคลการเงิน

การคลังและมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะโดยรัฐบาลเป็นเพียงผู้ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็น ภายในกรอบของกฎหมายเท่านั้น (คชภู และคณะ, 2553)

เพื่ออนุวัติตามรัฐธรรมนูญแห่งพระราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 283 จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2549 ขึ้น ซึ่งมีเนื้อหาสาระในการกำหนดอำนาจ และหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะ ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง โดยพยายามถ่ายโอนภารกิจหน้าที่หลายประการ ที่รัฐดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขณะเดียวกันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องพัฒนาศักยภาพของตนเอง เพื่อที่จะรองรับภารกิจของรัฐที่ถ่ายโอนมา นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดให้รัฐจัดสรรรายได้ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เหมาะสม กับภารกิจที่ได้รับมอบหมาย และตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศ ไทยได้แบ่งโครงสร้างการบริหารราชการแผ่นดินออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ การบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาค และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

ภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับการถ่ายโอนจากราชการส่วนกลาง ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2549 ได้จัดแบ่งกรอบการให้บริการสาธารณะออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน, ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต, ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย, ด้านการวางแผนการส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว, ด้านการบริหารจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และ

ด้านศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจดังกล่าว เทศบาลเมืองเมืองพลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในประเด็นนี้ จึงได้รับถ่ายโอนภารกิจด้านโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งมีเนื้อหาของงานเกี่ยวข้องกับการคมนาคมและขนส่ง คือ การรับถ่ายโอนภารกิจสถานีขนส่งผู้โดยสาร จากกรมการขนส่งทางบกให้มาอยู่ในการกำกับดูแล ของเทศบาลเทศบาลเมืองเมืองพล ตั้งแต่ปลายปี 2549

และจากการรับถ่ายโอนภารกิจ สถานีขนส่งผู้โดยสารมาตั้งแต่ปี 2549 เทศบาลเมืองเมืองพลได้เข้าไปบริหารจัดการสถานีขนส่งผู้โดยสาร โดยแต่งตั้งบุคลากรจากสำนักงานเทศบาลฯ เข้าไปช่วยบริหารจัดการขณะเดียวกัน ก็รับโอนบุคลากรซึ่งเป็นอัตราจ้าง จากกรมการขนส่งทางบกมาร่วมปฏิบัติงานด้วย และได้มีการบริหารจัดการตามอำนาจหน้าที่ ที่ได้รับถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น จัดระเบียบรถโดยสารประจำทาง การจัดพื้นที่ลานจอดรถ การจัดการพื้นที่จำหน่ายตั๋วโดยสาร การจัดการจราจร เป็นต้น นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์มาตรฐาน ของสถานีขนส่งผู้โดยสาร ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องถือปฏิบัติ จำนวน 4 กลุ่มภารกิจหลัก เช่น ให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบการเดินรถ และการเข้าใช้ช่องจอดรถของรถโดยสารประจำทาง, จัดทำป้ายเครื่องหมายจราจรและตีเส้นช่องจอดรถให้ครบถ้วน เป็นต้น แต่ในการรับถ่ายโอนและเข้าไปบริหารจัดการ กลับพบว่า การดำเนินงานและการบริหารจัดการของสถานีฯ บางประเด็นยังไม่ครอบคลุมหรือมีประสิทธิภาพ และคุณภาพเท่าที่ควรจะเป็นกล่าวคือ

- 1) ด้านบุคลากรไม่มีกรอบอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่เป็นข้าราชการ ประจำปฏิบัติงานอยู่ในสถานีขนส่งผู้โดยสาร เป็นการเฉพาะแต่เป็นลักษณะของการแต่งตั้งให้ข้าราชการจากสำนักงานเทศบาลเมืองเมืองพล ไปช่วยปฏิบัติราชการแทน ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการที่ไปช่วยปฏิบัติงานดังกล่าวปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่เต็มความสามารถ และความรับผิดชอบ

เท่าที่จะสามารถกระทำได้ 2) ด้านการปฏิบัติงาน ไม่สามารถปฏิบัติตามภารกิจหน้าที่ที่ได้รับถ่ายโอนได้ครบ เช่น การบริการรถขึ้นสัมภาระ 3) ด้านภารกิจเกี่ยวกับรถ โดยสารประจำทางไม่เข้าใช้บริการสถานีขนส่ง เนื่องจากต้องการเร่งทำเวลาเพื่อที่จะไปปรับผู้โดยสารในสถานีที่ใหญ่กว่าซึ่งเข้าใจว่าคุ้มค่าแก่การรอคอยที่จะรอรับผู้โดยสาร เพราะผู้โดยสารมาก ข้อมความหมายว่าจะได้รับเงินค่าโดยสารมากตามไปด้วย และอีกประเด็นหนึ่งก็คือ ต้องการประหยัดค่าน้ำมันเชื้อเพลิงที่นับวันราคา จะสูงขึ้นเรื่อย ๆ จึงวิ่งววนระยะเวลาแล้วคือช่วงเวลาที่อยู่ใกล้เคียงกัน จะรวมให้อยู่ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน (ทะเบียนคุมรถ ที่เข้าใช้บริการสถานีขนส่งผู้โดยสารเทศบาลเมืองเมืองพล) 4) ด้านกฎระเบียบ พระราชบัญญัติขนส่งทางบก พ.ศ. 2497 เกี่ยวกับการจัดเก็บค่าธรรมเนียม การเข้าใช้บริการสถานีขนส่ง คณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกกลาง ได้กำหนดให้รถที่เข้าใช้บริการสถานีขนส่งจะต้องเสียค่าธรรมเนียมในการเข้าใช้บริการ 20 บาท/คัน /ครั้ง ซึ่งถือว่าค่อนข้างต่ำหลัง ปัจจุบัน ค่าธรรมเนียมประเภทอื่น เปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว เช่น การจัดเก็บภาษีค่าธรรมเนียมการโอนที่ดิน เป็นต้น และปัญหาที่กล่าวมาในเบื้องต้นนี้เป็นเพียงบางส่วนของงานดำเนินงานเท่านั้น

ซึ่งปัญหาเหล่านี้ มีผลกระทบต่อการบริหารงาน และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นผู้บริหารของสถานีขนส่งผู้โดยสาร ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารจัดการสถานีขนส่งผู้โดยสาร จึงเห็นสมควร ที่จะศึกษาระบบงานและการปฏิบัติงานของสถานีขนส่งผู้โดยสาร หลังการรับถ่ายโอนภารกิจให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการรับถ่ายโอนภารกิจสถานีขนส่งผู้โดยสารให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่การเตรียมการก่อนการรับถ่ายโอน และหลังจากมีการโอนกิจการสถานีขนส่งผู้โดยสาร ให้แก่องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการอย่างไร มีปัญหาข้อข้องประการใด และแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร ถ้าหากแก้ไขปัญหานั้นไม่ได้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

2. เพื่อหาแนวทางการบริหารและปฏิบัติงานที่จะแก้ไขปัญหของสถานีขนส่งผู้โดยสาร หลังการรับถ่ายโอนภารกิจจากกรมการขนส่งทางบก ให้มาอยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

1. ศึกษากระบวนการรับถ่ายโอนภารกิจสถานีขนส่งผู้โดยสาร โดยเริ่มต้นจาก 1) ศึกษาการเตรียมความพร้อม ก่อนการรับถ่ายโอนภารกิจสถานีขนส่งผู้โดยสารโดยใช้แบบสัมภาษณ์ กับผู้บริหารของสถานีขนส่งผู้โดยสาร หรือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเตรียมการก่อนการรับถ่ายโอนภารกิจ 2) ศึกษาหลังการรับถ่ายโอนภารกิจสถานีขนส่งผู้โดยสารว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการอย่างไร โดยใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้บริหารของสถานีขนส่งผู้โดยสาร หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลังการถ่ายโอนภารกิจ 3) ศึกษาถึงปัญหาข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นว่าสถานีขนส่งผู้โดยสารที่รับถ่ายโอนภารกิจดำเนินการแก้ไขปัญหอย่างไร โดยใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้บริหารของสถานีขนส่งผู้โดยสาร,บุคลากรที่เป็นข้าราชการประจำ, พนักงานจ้างตามภารกิจและลูกจ้างประจำ เพื่อทราบถึงปัญหาข้อขัดข้องเกี่ยวกับการ

การดำเนินงานที่เกิดขึ้นเมื่อเกิดปัญหาแล้วมีวิธีการดำเนินการแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร

2. หาแนวทางการบริหาร และปฏิบัติงานที่จะแก้ไขปัญหของสถานีขนส่งผู้โดยสาร หลังการถ่ายโอนภารกิจจากกรมการขนส่งทางบก ให้มาอยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้แบบสัมภาษณ์ กับผู้บริหารของสถานีขนส่งผู้โดยสาร, บุคลากรที่เป็นข้าราชการประจำ, พนักงานจ้างตามภารกิจและลูกจ้างประจำ เพื่อทราบถึงแนวทางการแก้ไขปัญหการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์/แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมีขั้นตอนคือ 1) ศึกษาค้นคว้าหลักการ ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ 2) กำหนดกรอบแนวคิดของเนื้อหาที่จะนำมาสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล 3) สร้างแบบสัมภาษณ์/แบบสอบถาม โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งประกอบด้วย นายสถานีขนส่งผู้โดยสารอำเภอพล เพื่อตรวจสอบความตรงในด้านโครงสร้าง (Construct validity) และความตรงด้านเนื้อหา (Content validity) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ 4) นำแบบสัมภาษณ์/แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้กับผู้จัดการสถานีขนส่งผู้โดยสาร และบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานีขนส่งผู้โดยสารที่รับถ่ายโอนภารกิจสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง

ลักษณะและเนื้อหาของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์/แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด เป็นแบบสัมภาษณ์/แบบสอบถามผู้บริหารหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการรับถ่ายโอนภารกิจ หรือผู้จัดการสถานีขนส่งผู้โดยสาร และบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานีขนส่งผู้โดยสาร จำนวน 5 หัวข้อ ประกอบด้วย 1) การเตรียมการก่อนการรับถ่ายโอนภารกิจ สถานีขนส่งผู้โดยสารจากกรมการขนส่งทางบก 2) หลังรับถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการอย่างไร 3) มีปัญหาข้อข้องประการ

ใด และแก้ไขปัญหาได้อย่างไร 4) ถ้าหากแก้ไขปัญหา
นั้นไม่ได้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปรับปรุงแก้ไข
ปัญหานั้นอย่างไร 5) เพื่อหาแนวทางการบริหารและ
ปฏิบัติงาน ที่จะแก้ไขปัญหาของสถานีขนส่งผู้โดยสาร
หลังการรับถ่ายโอนภารกิจ จากกรมการขนส่งทางบก
ให้มาอยู่ในความรับผิดชอบ ขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้แบบสัมภาษณ์/แบบสอบถาม ด้วยการสนทนา
กลุ่ม และบันทึกความคิดเห็นต่าง ๆ จากกลุ่มเป้าหมาย
เพื่อศึกษาสภาพเตรียมการ ก่อนการรับถ่ายโอนภารกิจ
และหลังจากการรับถ่ายโอนภารกิจรวมทั้งแนวทางการ
แก้ไขปัญหาซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง
ดำเนินการ ผู้วิจัยได้ดำเนินการด้วยการใช้เทคนิคแบบ
สามเส้า (Triangulation) และจัดประเภทตามหมวดหมู่
แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามกระบวนการวิจัย
แล้วจึงประเมินผลการดำเนินงาน นำข้อมูลจากการ
ประเมินมาวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลข้อมูล

นำข้อมูลที่รวบรวม ใช้เทคนิคแบบสามเส้า
(Triangulation) และจัดหมวดหมู่แต่ละประเด็นตาม
กรอบในการศึกษาค้นคว้ามาทำการวิเคราะห์ตาม
กระบวนการวิจัยและศึกษา และทำความเข้าใจข้อมูลที่
รวบรวมได้ทั้งหมดหลาย ๆ รอบ (Read and Reread)
แล้วหาความสัมพันธ์ของข้อมูล ในลักษณะใดลักษณะ
หนึ่งเพื่อกำหนดทิศทาง (Trend) และสร้างข้อสรุป
แล้วนำเสนอ โดยอิงกรอบการศึกษาโดยการบรรยาย
(Narrative Form) พร้อมอ้างอิงข้อมูลบางส่วนซึ่งเป็นที่มาของข้อสรุป

ผลการวิจัย

1. การเตรียมการก่อนการถ่ายโอนภารกิจ ทั้ง 5
สถานี มีความเหมือนกันคือมีการประชุมปรึกษาหารือ
กัน หลังจากนั้นจะเรียนเชิญขนส่งจังหวัดมาชี้แจง
รายละเอียดในทุกด้าน เมื่อมีความพร้อมแล้วจะรับถ่าย
โอนภารกิจจากกรมการขนส่งทางบกทันที โดยจะรับ

ถ่ายโอนวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้เท่าที่สำคัญ
และจำเป็น บางแห่งรับถ่ายโอนคนมาร่วมปฏิบัติงาน
ด้วย ส่วนความต่างกัน คือ บางแห่งได้มีการสำรวจ
พื้นที่ก่อนดำเนินการรับถ่ายโอนภารกิจ เพื่อจัดทำเป็น
สถานีขนส่งผู้โดยสารแห่งใหม่ บางแห่งไปศึกษาดูงาน
เทศบาลที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจไปก่อนหน้านี้แล้ว
แต่บางแห่งก็ไม่ได้ไปศึกษาดูงาน ณ ที่แห่งหนึ่งแห่งใด
หลังจากนั้นดำเนินการตามที่วางแผนการเอาไว้ สิ่งที่
แตกต่างกันอย่างมาก คือ บางแห่งให้ความสำคัญ
เกี่ยวกับการส่งคนไปเรียนรู้งาน และสำรวจทรัพย์สิน
ก่อนการรับถ่ายโอนภารกิจ ส่วนภายหลังการรับถ่าย
โอนภารกิจ จะบริหารจัดการในรูปแบบใด ขึ้นอยู่กับ
นโยบายของผู้บริหารของเทศบาลนั้น ๆ เป็นสำคัญ

2. หลังการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น ทั้ง 5 สถานีมีการดำเนินการที่เหมือนกัน
คือ การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่บางส่วนไปช่วยปฏิบัติงาน
ในสถานีขนส่งผู้โดยสาร หลังจากทุกอย่างลงตัวแล้วก็
จะมุ่งเน้นไปที่สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อบริการ
ประชาชนอันได้แก่ การนำเอาทีวี พัดลมไอน้ำ หรือ
บริการน้ำดื่มฟรี รวมถึงการปรับปรุงอาคารสิ่งก่อสร้าง
สาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่าง ๆ ให้พร้อมที่จะ
ใช้งานได้ดี และท้ายที่สุดคือ การจัดหาเจ้าหน้าที่มา
ช่วยรักษาความสงบเรียบร้อย ภายในบริเวณสถานี
ขนส่งผู้โดยสารเพื่อให้ประชาชน เกิดความอุ่นใจ
ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการตามภารกิจที่ได้รับ
มอบหมายทั้ง 15 ภารกิจ ประกอบด้วยการบริหาร
ช่องทางจราจรรับ-ส่งผู้โดยสาร ของรถโดยสารประจำ
ทาง, การบริหารพื้นที่ลานจอดรถ, การจัดการพื้นที่
จำหน่ายตั๋วโดยสาร, การจัดการจราจรภายในสถานี
ขนส่ง, การจัดการการรักษาความสะอาดในสถานี
ขนส่ง, การบริหารจัดการ รักษาความปลอดภัยใน
สถานีขนส่ง, การจัดการการประชาสัมพันธ์ และ
บริการข้อมูลการเดินทาง, การควบคุมดูแลการติดตั้ง
ป้ายโฆษณาในบริเวณสถานี, การจัดให้มีบริการห้อง
สุขา, การจัดให้มีบริการร้านค้าต่าง ๆ, การจัดการ
บริการรับฝากของ, การบริหารจัดการรถรับจ้าง, การ

บริหารจัดการให้มีบริการรถขึ้นสัมภาระ, การบริหารจัดการเงินค่าบริการสถานีขนส่ง และ การจัดหาดูแลซ่อมแซมบำรุงรักษาอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ (คู่มือการปฏิบัติงานสถานีขนส่งผู้โดยสาร, 2552) แต่หลังการรับถ่ายโอนภารกิจ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการให้ครอบคลุมภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนได้เพราะศักยภาพ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งจะมีความสามารถไม่เท่าเทียมกัน กล่าวคือ สถานีขนส่งผู้โดยสารขนาดใหญ่จะมีศักยภาพในการดำเนินการตามภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนได้มากและกว้างกว่าสถานีขนส่งผู้โดยสารขนาดกลางและขนาดเล็ก ส่วนความต่างกันคือ บางแห่งเมื่อรับถ่ายโอนภารกิจไปแล้ว จะประชุมปรึกษาหารือกันอีกครั้งเพื่อให้ทุกฝ่ายยอมรับได้ บางแห่งปรับกรอบโครงสร้างอัตรากำลังของบุคลากรภายหลังการรับถ่ายโอนภารกิจ

3. หลังรับถ่ายโอนภารกิจทั้ง 5 สถานีมีปัญหาขัดข้องและแก้ไขปัญหาก็เหมือนกันคือ 1) วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน 2) รถโดยสารประจำทางไม่เข้าใช้บริการสถานีขนส่ง 3) รถโดยสารประจำทางวิ่งรวบระยะเวลา 4) กฎหมายหรือพระราชบัญญัติอันเนื่องกับธรรมเนียมการเข้าใช้บริการสถานีขนส่งล่าช้า 5) ปัญหาเหตุแห่งความรำคาญ 6) ปัญหาการแย่งผู้โดยสาร 7) ปัญหาผู้ขับขีรถโดยสารขับรถอันอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุภายในบริเวณสถานีขนส่งผู้โดยสารได้ 8) ปัญหาการหลอกลวงประชาชนให้ขึ้นรถโดยสาร โดยไปไม่ถึงจุดหมายปลายทางตามที่ตกลงกันเอาไว้ 9) ปัญหาการเก็บอัตราค่าโดยสารเกินกว่าอัตราที่กำหนด 10) ปัญหาการถ่ายโอนภารกิจแต่ไม่ถ่ายโอนอำนาจให้ 11) ปัญหาการเบิกจ่ายอัตราค่าตอบแทนที่แตกต่างกันให้แก่ผู้มาช่วยปฏิบัติงานด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในสถานีขนส่งผู้โดยสาร และ 12) งบประมาณมีจำกัด ส่วนความ

ต่างกัน คือ 1) รถเข้าใช้บริการสถานีขนส่งผู้โดยสารแต่ไม่จอดรอผู้โดยสาร 2) ปัญหาการไม่มีกรอบโครงสร้างอัตรากำลังเจ้าหน้าที่รองรับผู้ปฏิบัติงานเอาไว้ 3) ปัญหาความไม่พร้อมที่จะดำเนินการตามภารกิจบางอย่างที่ได้รับการถ่ายโอน 4) ปัญหาการส่งผู้โดยสารนอกสถานีขนส่งผู้โดยสาร 5) ปัญหาเจ้าหน้าที่ ไม่มีทักษะความรู้และประสบการณ์อย่างเพียงพอ 6) ปัญหาสาธารณูปโภค และสาธารณูปการเมื่อเกิดการชำรุดได้รับการแก้ไขปัญหาล่าช้า 7) ปัญหารถเงินขายสินค้าจำหน่ายสินค้าติดตัวอาคารสถานีขนส่งผู้โดยสาร 8) ปัญหาการปฏิบัติงานของบุคลากรสูงอายุที่ช้าและล่าช้า 9) ปัญหาการมีกรอบอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ แต่ไม่มีผู้ประสงค์จะตัดโอนมาอยู่ในกรอบที่กำหนดไว้ 10) ปัญหาการจอดรถซ้อนคันตามแนวนอนด้านนอกเป็นแนวยาว 11) ปัญหารถป้ายดำ (รถผิดกฎหมายของกรมการขนส่งทางบก) 12) ปัญหาป้ายจอดรถภายในสถานีขนส่งใช้งานไม่คุ้มค่า 13) ปัญหาการแบ่งพื้นที่ใช้สอยภายหลังการก่อสร้างอาคารสถานีขนส่งผู้โดยสารเสร็จสิ้นแล้ว 14) ปัญหาความขัดแย้งภายในอาคารสถานีขนส่งผู้โดยสาร 15) ปัญหาระบบบัญชี กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องไม่มีความชัดเจนและประกาศใช้ล่าช้า 16) ปัญหาการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ไม่ตรงกับสายงาน 17) ปัญหาความไม่เกรงใจของผู้ประกอบการต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เทศบาล 18) ปัญหาการบริหารจัดการช่องจอดรถบางช่อง 19) ปัญหาผลกระทบจากการนำเอาประโยชน์ตอบแทนอื่นมาร่วมคำนวณ 40% เป็นรายจ่ายของหน่วยงาน 20) ปัญหาความขัดแย้งของการก่อสร้าง อาคารสถานีขนส่งผู้โดยสารแห่งใหม่นอกเขตเทศบาล (ที่ไม่ได้ถ่ายโอนให้แก่เทศบาล) 21) ปัญหาขยะล้น 22) ปัญหาความขัดแย้งภายในสถานีขนส่งผู้โดยสารเอง 23) ปัญหารถจักรยานยนต์จ้างเหมาเอารถเขาเปรียบผู้โดยสาร 24) ปัญหาเกี่ยวกับรถแท็กซี่ และ 25) ปัญหาการจราจรติดขัดภายในบริเวณสถานีขนส่งผู้โดยสาร แนวทางแก้ไข คือ เน้นขอความร่วมมือ บังคับใช้กฎหมาย

และขอความร่วมมือจากคนกลางในบางกรณี จะเน้นเรื่องการประชุมปรึกษาหารือที่หลายฝ่ายยอมรับได้ และให้ความสำคัญเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ด้วย

4. หากแก้ไขปัญหาไม่ได้ ทั้ง 5 สถานีปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เหมือนกัน คือ 1) แจ้งคณะผู้บริหารเพื่อทราบและสั่งการ รวมถึงมีการประชุมปรึกษาหารือกันเป็นการภายใน 2) ขอความร่วมมือไปยังผู้ประกอบการ และ 3) หากขอความร่วมมือแล้วไม่ได้ผลจะขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น สถานีตำรวจ เพื่อให้ดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมาย ความต่างกัน คือ 1) บางสถานีกรณีมีเหตุขัดข้องจะสอบถามไปยังสถานีขนส่งผู้โดยสารข้างเคียง และ 2) เมื่อขอความร่วมมือไปยังผู้ประกอบการรวมทั้งบังคับใช้กฎหมายแล้วไม่ได้ผล จะขอความร่วมมือไปยังคนกลางหรือคนที่มีความเกี่ยวข้องเพียงพอ ช่วยในการเจรจาไกล่เกลี่ยให้

5. ขั้นตอนการหาแนวทางการบริหาร และปฏิบัติงานที่จะแก้ไขปัญหาหลังการรับถ่ายโอนภารกิจ ทั้ง 5 สถานีมีแนวทางที่เหมือนกัน คือ 1) มีการประชุมปรึกษาหารือกันโดยเรียนเชิญผู้บริหาร และบุคคลผู้มีส่วนได้เสียเข้าร่วมประชุม 2) ดำเนินการตามมติที่ประชุมนั้น 3) จะขอความร่วมมือไปยังผู้ประกอบการ 4) เมื่อขอความร่วมมือไปแล้วและไม่ได้ผลจะขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบ ให้ดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมาย และ 5) ประชาสัมพันธ์เพื่อแจ้งให้ประชาชนได้รับความต่างกัน คือ 1) กรณีเป็นเรื่องใหญ่จะเรียนเชิญบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม 2) กรณีเป็นเรื่องใหญ่จะทำหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษร แจ้งไปยังผู้ประกอบการ 3) กรณีขอความร่วมมือไปแล้ว และยังไม่ได้ผลจะขอความร่วมมือไปยังคนกลาง หรือคนที่มีความเกี่ยวข้องเพียงพอช่วยในการเจรจาไกล่เกลี่ยให้ และ 4) กรณีมีข้อถกเถียงหรือมีความไม่ชัดเจนในข้อระเบียบ หรือหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง จะหารือไปยังหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อหาข้อยุติ

บทวิจารณ์

ในการเตรียมการก่อนการรับถ่ายโอนภารกิจ หากได้มีการประชุมปรึกษาหารือกัน และร่วมกันวางแผน รวมทั้งไปศึกษาดูงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายโอนไปก่อนหน้านี้ จะทำให้ได้รับทักษะความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากหน่วยงานเดิม (กรมการขนส่งทางบก) ได้ถ่ายทอดความรู้ให้ก็จะส่งผลดีต่อการปฏิบัติงาน และหลังการรับถ่ายโอนภารกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการได้ไม่ครอบคลุมทั้ง 15 ภารกิจ ซึ่งภารกิจที่ดำเนินการไม่ได้ คือ ภารกิจการประชาสัมพันธ์ตารางเดินรถ ป้ายโฆษณา บริการร้านค้า รับฝากของและการบริการรถขึ้นสัมภาระ ประเด็นดังกล่าวจากผลการวิจัยพบว่า สาเหตุที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ดำเนินการคือ ไม่คุ้มค่าแก่การลงทุนและประชาชนยังไม่เห็นถึงความสำคัญ ในลักษณะนี้ ควรให้ระยะเวลาในการดำเนินการและผ่อนปรนไปพลางก่อนส่วนปัญหาที่เกิดขึ้น จะเป็นปัญหาภายหลังการรับถ่ายโอนภารกิจ ส่วนใหญ่จะประสบปัญหาที่เหมือนกัน สรุปได้ว่าเกิดจาก 1) กลุ่มผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติตามเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมาย เช่น ปัญหารถโดยสารไม่เข้าใช้บริการสถานีขนส่งผู้โดยสารและวิ่งรอบระยะเวลา ทั้งสองปัญหานี้ เป็นลักษณะของปัญหาเรื้อรังที่แก้ไขเท่าใดก็ไม่วันจบสิ้นเมื่อมีการเข้มงวดก็จะได้ผลในระดับหนึ่งที่น่าพอใจ แต่เมื่อไม่ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เหตุการณ์ดังกล่าวก็จะวนกลับมาอีก แนวทางแก้ไข คือ ต้องดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมายอย่างจริงจังโดยไม่เลือกปฏิบัติ ในประเด็นนี้กล่าวได้ว่าผู้ประกอบการ ไม่ถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์มาตรฐานงานสถานีขนส่งผู้โดยสาร ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภารกิจกลุ่มที่ 1 ภารกิจเกี่ยวกับรถ

“การจัดเก็บเงินค่าบริการสถานีขนส่งผู้โดยสาร” 2) กลุ่มของประชาชนไม่รับผิดชอบต่อสังคม เช่น การทิ้งขยะ ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยก่อให้เกิดปัญหาขยะล้น แนวทางการแก้ไขปัญหาคือประชาสัมพันธ์และขอ

ความร่วมมือ 3) กลุ่มระหว่างหน่วยงานของรัฐ เช่น ปัญหาการก่อสร้าง อาคารสถานียขนส่งผู้โดยสารแห่งใหม่นอกเขตเทศบาล (ที่ไม่ได้ถ่ายโอนให้แก่เทศบาล) ประเด็นปัญหานี้ถูกมองว่า แท้ที่จริงแล้ว กรมการขนส่งทางบกไม่ได้มีความจริงใจที่จะถ่ายโอนภารกิจดังกล่าว ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่อย่างใด หากแต่เป็นข้อบังคับของกฎหมายเท่านั้น ดังนั้น กรมการขนส่งทางบก จึงต้องการไปสร้างสถานียขนส่งแห่งใหม่ ให้อยู่ในการกำกับดูแลของตนเองเหมือนเดิม ด้วยเหตุผลหลายประการเกินกว่าจะคาดเดา แนวทางแก้ไขคือ ควรมีการจัดทำ ประชาพิจารณ์รับฟังความคิดเห็นของประชาชน และมีบางสถานีดำเนินการฟ้องศาลปกครองเพื่อหาข้อยุติ ในประเด็นนี้หน่วยบริหารราชการส่วนกลาง ควรมีความตั้งใจถ่ายโอนกิจการสาธารณะสู่ท้องถิ่นอย่างจริงจัง การถ่ายโอนกิจการสาธารณะสู่ท้องถิ่น เป็นภารกิจที่หน่วยบริหารราชการส่วนกลางต้องให้ความสำคัญ และประการสำคัญ การถ่ายโอนภารกิจการคมนาคม ควรเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 4) กลุ่มภายในหน่วยงานเอง เช่น บุคลากรที่รับถ่ายโอนจากกรมการขนส่งทางบกยังยึดติดว่า ตนเป็นบุคลากรเดิมของกรมการขนส่งทางบกอยู่ แนวทางแก้ไข คือ ต้องพูดคุยและทำความเข้าใจระหว่างกัน หากรุนแรงมากต้องเลิกจ้างไป และ 5) กลุ่มส่วนกลางที่เกี่ยวข้อง กับ กฎระเบียบที่ ล้า หลัง เช่น พระราชบัญญัติอันเกี่ยวข้องกับธรรมเนียม การเข้าใช้บริการสถานีขนส่งผู้โดยสาร กล่าวคือ เมื่อรับถ่ายโอนภารกิจจากกรมการขนส่งทางบกมาแล้วกฎระเบียบบางอย่างยังล้าหลังอยู่มาก เช่น อัตราค่าธรรมเนียมในการจัดเก็บ 20 บาท/คัน/ครั้ง ซึ่งใช้จัดเก็บมานานกว่า 30 ปีแล้ว ในขณะที่ค่าธรรมเนียมประเภทอื่น เช่น ค่าธรรมเนียมในการโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินได้มีการเปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว แนวทางแก้ไข คือ ส่วนกลางควรแก้ไขกฎระเบียบใหม่ให้ทันกับยุคสมัย และเห็นด้วยกับการแก้ไขปัญหาคือการหาแนวทางการแก้ไข

ปัญหาอื่นใด ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ส่วนใหญ่มุ่งเน้นขอความร่วมมือก่อนเป็นเบื้องต้น หลังจากนั้นจะบังคับใช้กฎหมาย หากบังคับใช้กฎหมายไม่ได้ผลจึงจะขอความร่วมมือจากคนกลางช่วยในการเจรจาไกล่เกลี่ยให้ในที่สุด

บทสรุป

การกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเรื่องเก่าแต่นำมาเล่าใหม่ในเรื่องของการถ่ายโอนภารกิจ การกระจายอำนาจในปัจจุบันถือเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถ่ายโอนภารกิจด้านคมนาคมและขนส่ง กล่าวคือ ท้องถิ่นจะได้บริหารจัดการเพื่อตอบสนอง ต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างตรงประเด็น อีกทั้งยังก่อให้เกิดความคุ้มค่าแก่การลงทุน ซึ่งในการบริหารจัดการดังกล่าวรัฐบาลกลางจะคอยกำกับควบคุมดูแลอยู่ห่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อให้ท้องถิ่นพึ่งพาตนเองได้ มีการพัฒนาที่สร้างสรรค์เพื่อยังประโยชน์ต่อท้องถิ่นในอนาคต และเป็นที่น่าสังเกตว่า การรับถ่ายโอนภารกิจสถานียขนส่งผู้โดยสารในช่วงแรก ๆ ของการรับถ่ายโอนภารกิจอาจจะเกิดปัญหาอยู่บ้าง นานวันไปเชื่อว่าจะมีการบริหารจัดการที่ดีขึ้นและมีการพัฒนาที่ดียิ่ง ๆ ขึ้นไปเป็นลำดับ หลักสำคัญประการหนึ่งก็คือ หลายฝ่ายต้องร่วมมือกันเพื่อให้การบริหารจัดการ ด้านคมนาคมและขนส่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดความสมบูรณ์แบบอย่างแท้จริง

กิตติกรรมประกาศ

ผลงานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยผู้มีพระคุณหลายท่านอาทิเช่น รศ.ดร. ศุภวัฒน์กร วงศ์ชนวสุ อาจารย์ที่ปรึกษา, พลเอก ดร.สุภลักษณ์ สุวรรณชะกู รศ.ดร.พิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์, รศ.ดร.โกวิท พวงงาม, ผศ.ดร.ทองศักดิ์ คุ้มไ้่น้ำ, ดร.ประสงค์ ต่อโชติ, คุณสมพงษ์ คำแก่นคูณ, คุณประกิตทองแห่งไทย รวมถึงคณะผู้บริหาร เพื่อนพนักงานเทศบาลและเพื่อนร่วมสถาบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ดร.หรรษา ชูเพ็ญ ที่คอยให้กำลังใจ จนกระทั่งงานวิจัย
ชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี จึงขอขอบพระคุณมา ณ
โอกาสนี้

และสิ่งสำคัญที่สุดคือขอบคุณกำลังใจจาก
ครอบครัว “ศิลาวรรณ” ที่คอยให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้า
จนกระทั่งทำให้ข้าพเจ้ามีวันแห่งความสำเร็จในวันนี้

อนึ่ง หากผลงานวิจัยของข้าพเจ้า มีประโยชน์
แก่ผู้สนใจ ขอมอบคุณงามความดีนี้ให้แก่บุคคลทุก
ท่านที่ได้กล่าวถึงมาแล้วข้างต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. 2550. รัฐธรรมนูญแห่งพระ

ราชอาณาจักรไทย.

คุษฎี สุวัฒนวิทยากร และคณะ. 2553. รวมกฎหมายที่
เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น. ส่วนวิจัยและพัฒนาระบบ
รูปแบบและโครงสร้าง สำนักพัฒนาระบบ
รูปแบบและโครงสร้าง กรมส่งเสริมการปกครอง
ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น

ทะเบียนคุมรถที่เข้าใช้บริการสถานีขนส่งผู้โดยสาร
เทศบาลเมืองเมืองพล. 2549-ปัจจุบัน.

พระราชบัญญัติขนส่งทางบก. 2497.

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจาย
อำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. 2542
แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) 2549.

สำนักจัดระเบียบการขนส่งทางบก กรมการขนส่งทาง
บก. 2552. คู่มือการปฏิบัติงานสถานีขนส่ง
ผู้โดยสาร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด